

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PAOLO MENGOTZI
της 17ης Ιουλίου 2014¹

Υπόθεση C-416/13

Mario Vital Pérez
κατά
Ayuntamiento de Oviedo

[αίτηση του Juzgado Contencioso-Administrativo nº 4 de Oviedo (Ισπανία) για την έκδοση
προδικαστικής αποφάσεως]

«Ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία — Απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ηλικίας —
Οδηγία 2000/78/ΕΚ — Όριο ηλικίας 30 ετών για τη συμμετοχή σε διαδικασία επιλογής με σκοπό την
πρόσληψη στο σώμα των αστυνομικών τοπικής αστυνομίας — Δικαιολογητικοί λόγοι»

I – Εισαγωγή

1. Η οδηγία 2000/78² (στο εξής: οδηγία) έχει ως αντικείμενο τη δημιουργία ενός γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση, στον τομέα της απασχολήσεως και της εργασίας, των διακρίσεων που βασίζονται σε έναν από τους λόγους που περιλαμβάνονται στο άρθρο 1. Σκοπός της ρυθμίσεως αυτής είναι η υλοποίηση στα κράτη μέλη της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

2. Η ηλικία περιελήφθη, σε ευθυγράμμιση με το περιεχόμενο του άρθρου 13 ΕΚ, στους λόγους διακρίσεων που αφορά το άρθρο 1 της οδηγίας³ και όντως αποτελεί τον λόγο ο οποίος, στο πλαίσιο ένδικων διαφορών σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας, έχει οδηγήσει σε μεγάλο αριθμό αποφάσεων του Δικαστηρίου. Κατοχυρωμένη ως γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου με την απόφαση Mangold⁴, η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ηλικίας κωδικοποιείται στο άρθρο 21, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο επομένως αποτελεί σημείο αναφοράς για την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας.

3. Η οδηγία, θεσπίζοντας την απαγόρευση κάθε έμμεσης ή άμεσης διακρίσεως λόγω ηλικίας στον τομέα της εργασίας, προβλέπει συγκεκριμένο αριθμό εξαιρέσεων από την εφαρμογή της, μερικές από τις οποίες είναι κοινές στους άλλους λόγους διακρίσεων που προβλέπονται στο άρθρο 1. Πρόκειται ειδικότερα για το άρθρο 4, παράγραφος 1 —διάταξη την οποία αφορά το πρώτο μέρος του προδικαστικού ερωτήματος στην παρούσα υπόθεση— δυνάμει του οποίου τα κράτη μέλη μπορούν να ορίσουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ότι η διαφορετική μεταχείριση που στηρίζεται σε

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

2 — Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ L 303, σ. 16).

3 — Η προστασία από τις δυσμενείς διακρίσεις λόγω ηλικίας ανάγεται στον νόμο Employment Age Discrimination Act του 1965 των ΗΠΑ και αρχικά απέβλεπε στην προστασία των μεγαλύτερων σε ηλικία εργαζομένων (άνω των 40 ετών). Η ηλικία δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των λόγων διακρίσεως που περιέχονται στο άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), αλλά το Δικαστήριο του Στρασβούργου έχει διευκρινίσει ότι η ηλικία περιλαμβάνεται στη φράση «άλλης καταστάσεως» που περιέχεται στη διάταξη αυτή (απόφαση της 10ης Ιουνίου 2010, Schwizgebel κατά Ελβετίας, αριθ. 25762/07).

4 — Απόφαση Mangold (C-144/04, EU:C:2005:709, σκέψη 75).

χαρακτηριστικό, που συνδέεται με έναν από τους λόγους που αναφέρει η οδηγία, δεν συνιστά δυσμενή διάκριση όταν, λόγω της φύσεως της επαγγελματικής δραστηριότητας ή του πλαισίου εντός του οποίου αυτή ασκείται, το εν λόγω χαρακτηριστικό αποτελεί ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση. Αντιθέτως, άλλες εξαιρέσεις σχετίζονται ειδικά με την ηλικία ως λόγο δυσμενούς διακρίσεως. Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 4, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίσουν ότι η οδηγία δεν εφαρμόζεται στις ένοπλες δυνάμεις, όσον αφορά τις διακρίσεις λόγω ειδικής ανάγκης ή ηλικίας, ενώ το άρθρο 6 —διάταξη την οποία αφορά το δεύτερο μέρος ου προδικαστικού ερωτήματος στην παρούσα υπόθεση— εισάγει ένα καθεστώς παρεκκλίσεως κατά το οποίο, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, επιτρέπεται διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας απορρέουσα από παρεμβάσεις των κρατών μελών στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής.

4. Επομένως, η οδηγία προβλέπει συγκεκριμένο καθεστώς παρεκκλίσεως το οποίο αφορά τη διαφορετική μεταχείριση που στηρίζεται άμεσα ή έμμεσα σε κριτήριο ηλικίας. Το καθεστώς αυτό εξηγείται εν μέρει από το γεγονός ότι η ηλικία, κατ' αρχήν, δεν θεωρείται λόγος διακρίσεων εξίσου «ύποπτος» με τη φυλή και το φύλο, δύο λόγους δυσμενών διακρίσεων με μακρά ιστορία σε αντίθεση με την ηλικία⁵, και εν μέρει από το γεγονός ότι πρόκειται για παράγοντα κινδύνου το εύρος και τα όρια του οποίου δεν μπορούν να οριστούν με ευκολία⁶.

5. Η ιδιαιτερότητα της ηλικίας ως λόγου δυσμενούς διακρίσεως στο σύστημα της οδηγίας αποτελεί έναν από τους λόγους στους οποίους οφείλονται οι πολλές αιτήσεις ερμηνείας που απευθύνθηκαν από τα εθνικά δικαστήρια στο Δικαστήριο και, ως επί το πλείστον, απέβλεπαν στη λήψη διευκρινίσεων σχετικά με την έκταση των εξαιρέσεων από την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ηλικίας. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που το Juzgado Contencioso-Administrativo nº 4 de Oviedo (Ισπανία) υπέβαλε εν προκειμένω.

II – Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

6. Η ένδικη διαφορά στην οποία ανέκυψε το προδικαστικό ερώτημα ανάγεται σε αντιδικία μεταξύ του Vital Pérez και του Δήμου του Οβιέδο σχετικά με προσφυγή που ο πρώτος άσκησε κατά της αποφάσεως της 7ης Μαρτίου 2013 της δημοτικής αρχής του Οβιέδο με την οποία εγκρίθηκαν οι αναλυτικές απαιτήσεις και προϋποθέσεις της προκηρύξεως διαγωνισμού για την κάλυψη 15 θέσεων αστυνομικών της τοπικής αστυνομίας. Ειδικότερα, η προσφυγή βάλλει κατά της απαιτήσεως 3.2. της προκηρύξεως, βάσει της οποίας οι υποψήφιοι δεν πρέπει να έχουν υπερβεί το 30ό έτος της ηλικίας τους.

7. Ο Vital Pérez διατείνεται ότι η συγκεκριμένη απαίτηση, η οποία τον αποκλείει αδικαιολόγητα από τον διαγωνισμό, προσβάλλει το θεμελιώδες δικαίωμά του προσβάσεως, επί ίσοις όροις, στις δημόσιες θέσεις και στα δημόσια αξιώματα, όπως κατοχυρώνεται τόσο από το Ισπανικό Σύνταγμα όσο και από την οδηγία. Ο Δήμος του Οβιέδο αντιτάσσει, αφενός, ότι η προκήρυξη του διαγωνισμού συνάδει με τις διατάξεις του νόμου 2/2007 της Αυτόνομης Κοινότητας του Πριγκιπάτου των Αστουριών (στο εξής: νόμος 2/2007), το άρθρο 32 του οποίου ορίζει ότι οι υποψήφιοι οποιασδήποτε κατηγορίας των σωμάτων της τοπικής αστυνομίας δεν πρέπει να έχουν υπερβεί το 30ό έτος της ηλικίας τους και, αφετέρου, ότι στην απόφαση Wolf⁷ το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί υπέρ ενός τέτοιου ορίου ηλικίας σε ανάλογη υπόθεση.

5 — Στη διάσημη απόφαση του 1967, *Massachusetts Board of Retirement v. Murgia*, 427 U.S. 307, το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ απέκλεισε ότι μια διαφοροποίηση λόγω ηλικίας συνιστά «ύποπτη κατάταξη», ορίζοντας τη συγκεκριμένη έννοια ως εξής: «a suspect class is one saddled with such disabilities, or subjected to such a history of purposeful unequal treatment, or relegated to such a position of political powerlessness as to command extraordinary protection from the majoritarian political process».

6 — Συγκρίνοντας τη φύση της διακρίσεως λόγω φύλου με τη διάκριση λόγω ηλικίας, ο γενικός εισαγγελέας F.G. Jacobs στις προτάσεις του στην υπόθεση *Lindorfer* κατά Συμβουλίου (C-227/04 P, EU:C:2005:656) παρατήρησε: «Το φύλο αποτελεί κατ' ουσία δυαδικό κριτήριο, ενώ η ηλικία αποτελεί απλώς σημείο σε κλίμακα. Η διάκριση λόγω φύλου που βασίζεται σε στατιστικούς πίνακες είναι συνεπώς μια εξαιρετικά “χονδροειδής” μορφή διακρίσεως, η οποία προϋποθέτει εντελώς απόλυτες γενικεύσεις, ενώ η διάκριση λόγω ηλικίας μπορεί να είναι κλιμακούμενη και να στηρίζεται σε λεπτότερες γενικεύσεις» (σημείο 84).

7 — C-229/08, EU:C:2010:3.

8. Έχοντας αμφιβολίες ως προς με τη νομιμότητα του επίμαχου ορίου ηλικίας και θεωρώντας αναγκαία την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων της οδηγίας με σκοπό τη λύση της ένδικης διαφοράς, το Juzgado Contencioso-Administrativo n° 4 de Oviedo έθεσε στο Δικαστήριο το εξής ερώτημα:

«Μήπως τα άρθρα 2, παράγραφος 2, 4, παράγραφος 1, και 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας [...] και το άρθρο 21, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [...], κατά το μέρος που απαγορεύουν οποιαδήποτε διάκριση λόγω ηλικίας, αντιτίθενται στον καθορισμό, μέσω δημοτικής προσκλήσεως για την υποβολή υποψηφιοτήτων η οποία ρητώς εφαρμόζει περιφερειακό νόμο κράτους μέλους, των 30 ετών ως ανωτάτου ορίου ηλικίας για την πρόσληψη σε θέση αστυνομικού της τοπικής αστυνομίας;»

III – Ανάλυση

9. Δεν χωρεί αμφιβολία ως προς το ότι η υπόθεση της κύριας δίκης εντάσσεται στο πλαίσιο εφαρμογής της οδηγίας. Η εν λόγω οδηγία, κατά το άρθρο της 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', εφαρμόζεται, εντός των ορίων των εξουσιών που παρέχονται στην Ένωση, «σε όλα τα πρόσωπα, στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων, όσον αφορά [...] τους όρους πρόσβασης στην απασχόληση, την αυτοαπασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης, ανεξάρτητα από τον κλάδο δραστηριότητας και σε όλα τα επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας». Πάντως, ορίζοντας ότι οι υποψήφιοι για θέση οποιασδήποτε κατηγορίας στα σώματα της τοπικής αστυνομίας δεν πρέπει να έχουν υπερβεί το 30ό έτος της ηλικίας τους, το άρθρο 32 του νόμου 2/2007 θέτει κανόνες για την πρόσβαση σε θέση εργασίας στον δημόσιο τομέα κατά την έννοια της προαναφερθείσας διατάξεως της οδηγίας⁸.

10. Δεν χωρεί αμφιβολία ούτε ως προς το ότι ο επίμαχος νόμος προβλέπει διαφορετική μεταχείριση με γνώμονα την ηλικία. Υπενθυμίζω συναφώς ότι, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας, για τους σκοπούς της τελευταίας, ως «αρχή της ίσης μεταχείρισης» νοείται η έλλειψη οποιασδήποτε άμεσης ή έμμεσης διακρίσεως για έναν από τους λόγους που αναφέρει το άρθρο 1. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της ίδιας οδηγίας ορίζει ότι, για τους σκοπούς εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, συντρέχει άμεση διάκριση όταν, για οποιονδήποτε από τους λόγους που αναφέρει το άρθρο 1, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται, υπέστη ή θα υφίστατο σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο⁹. Πάντως, η εφαρμογή του άρθρου 32 του νόμου 2/2007 συνεπάγεται ότι ορισμένα άτομα, απλώς και μόνο για τον λόγο ότι έχουν υπερβεί το 30ό έτος της ηλικίας τους, υφίστανται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτή την οποία υφίστανται σε ανάλογες καταστάσεις άλλα πρόσωπα. Επομένως, η εν λόγω διάταξη εισάγει διαφορετική μεταχείριση στηριζόμενη ευθέως στην ηλικία, υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας¹⁰.

11. Κατά συνέπεια, το μόνο ζήτημα που τίθεται στην κύρια δίκη, σχετικά με το οποίο το αιτούν δικαστήριο ζητεί ερμηνεία από το Δικαστήριο, έγκειται στο αν μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση συνιστά άμεση διάκριση κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας, ή αν εμπίπτει στο πεδίο μιας από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στα άρθρα 4, παράγραφος 1, και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας.

8 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση Wolf (EU:C:2010:3, σκέψη 27).

9 — Βλ. αποφάσεις Palacios de la Villa (C-411/05, EU:C:2007:604, σκέψη 50), Age Concern England (C-388/07, EU:C:2009:128, σκέψη 33) και Wolf (EU:C:2010:3, σκέψη 28).

10 — Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Wolf (EU:C:2010:3, σκέψη 29).

Επί της ερμηνείας του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας

12. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Επαγγελματικές απαιτήσεις», τα κράτη μέλη «μπορούν να προβλέπουν ότι η διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται σε ένα από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1, δεν συνιστά διάκριση όταν, λόγω της φύσης των συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή του πλαισίου εντός του οποίου διεξάγονται αυτές, ένα τέτοιο χαρακτηριστικό αποτελεί *ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση*, εφόσον ο στόχος είναι *θεμιτός* και η *προϋπόθεση είναι ανάλογη*»¹¹.

13. Η Ισπανική, η Ιταλική η Γερμανική και η Γαλλική Κυβέρνηση θεωρούν ότι το επίμαχο στην κύρια δίκη όριο ηλικίας δικαιολογείται δυνάμει της εν λόγω διατάξεως, επειδή ορισμένα από τα καθήκοντα που ανατίθενται στους αστυνομικούς της τοπικής αστυνομίας απαιτούν ιδιαίτερα υψηλών προδιαγραφών σωματικές ικανότητες, και σε κάθε περίπτωση υψηλότερες του μέσου όρου, τις οποίες μπορούν να έχουν μόνον οι νεότερης ηλικίας αστυνομικοί. Η πρόβλεψη του συγκεκριμένου ορίου ηλικίας έχει ως σκοπό τη διασφάλιση του επιχειρησιακού χαρακτήρα και της καλής λειτουργίας του σώματος των αστυνομικών της τοπικής αστυνομίας, εγγυώμενη ότι οι νεοπροσληφθέντες είναι σε θέση να ασκούν καθήκοντα με μεγαλύτερες σωματικές απαιτήσεις επί μια σχετικά μακρά περίοδο της σταδιοδρομίας τους. Αντιθέτως, αμφιβολίες σχετικά με τον σύννομο χαρακτήρα του επίμαχου ορίου ηλικίας εξέφρασαν τόσο το αιτούν δικαστήριο όσο και ο προσφεύγων της κύριας δίκης και η Επιτροπή.

14. Σύμφωνα με όσα διευκρίνισε το Δικαστήριο στην απόφαση Wolf —στην οποία παραπέμπουν τόσο το αιτούν δικαστήριο όσο και, με αντίθετη επιχειρηματολογία, όλοι όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις— το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εισάγουν παρεκκλίσεις από την αρχή της ίσης μεταχείρισης, όταν ένα χαρακτηριστικό που συνδέεται με τον λόγο στον οποίο στηρίζεται η διαφορετική μεταχείριση, και όχι αυτός καθ' εαυτόν ο λόγος, αποτελεί *ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση*, αρκεί ο επιδιωκόμενος στόχος να είναι *θεμιτός* και η *προϋπόθεση να είναι αναλογική*¹².

15. Στην απόφαση εκείνη, όπου επίμαχο ήταν το ανώτατο όριο ηλικίας 30 ετών που είχε επιβληθεί από γερμανικό ομόσπονδο κράτος για την πρόσληψη σε θέσεις της μέσης βαθμίδας των τεχνικών υπηρεσιών του πυροσβεστικού σώματος, το Δικαστήριο διευκρίνισε, πρώτον, ότι ο σκοπός που έγκειται στη διασφάλιση του επιχειρησιακού χαρακτήρα και της καλής λειτουργίας υπηρεσιών όπως αυτές που απαριθμούνται στη 18η αιτιολογική σκέψη της οδηγίας¹³, στις οποίες περιλαμβάνονται επίσης οι αστυνομικές υπηρεσίες, πρέπει να θεωρηθεί «*θεμιτός στόχος*» υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας¹⁴.

16. Επομένως, εν προκειμένω η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση —αν υποτεθεί ότι, όπως υποστηρίζει ειδικά η Ισπανική Κυβέρνηση, όντως επιδιώκει έναν τέτοιο σκοπό, πράγμα που στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να διαπιστώσει οριστικά¹⁵— θα μπορούσε να δικαιολογηθεί βάσει της προπαρατεθείσας διατάξεως της οδηγίας, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις που αυτή θέτει.

11 — Η υπογράμμιση δική μου.

12 — EU:C:2010:3, σκέψεις 35 και 36.

13 — Η αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας διευκρινίζει ότι «η οδηγία αυτή, ιδίως, δεν έχει ως αποτέλεσμα να επιβάλλει στις ένοπλες δυνάμεις καθώς και στις αστυνομικές και σωφρονιστικές υπηρεσίες ή τις υπηρεσίες εκτάκτων αναγκών να προσλαμβάνουν ή να διατηρούν σε θέση απασχόλησης, πρόσωπα χωρίς την απαιτούμενη επαγγελματική επάρκεια, για την άσκηση όλων των καθηκόντων στα οποία ενδέχεται να κληθούν, λαμβάνοντας υπόψη τον θεμιτό στόχο να διατηρηθεί η επιχειρησιακή ετοιμότητα των υπηρεσιών αυτών».

14 — EU:C:2010:3, σκέψη 38.

15 — Για τον προσδιορισμό των θεμιτών στόχων που μπορούν να δικαιολογήσουν διαφορετική μεταχείριση βάσει της οδηγίας, βλ. κατωτέρω τα σχετικά με την εφαρμογή της παρεκκλίσεως την οποία προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφος 1.

17. Δεύτερον, στην απόφαση Wolf, το Δικαστήριο έκρινε, με βάση τις διευκρινίσεις που παρέσχε η Γερμανική Κυβέρνηση, ότι «οι ιδιαίτερα υψηλών προδιαγραφών σωματικές ικανότητες» μπορούν να θεωρηθούν ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας. Το Δικαστήριο παρατήρησε συναφώς ότι, σε αντίθεση με τα διευθυντικά και ελεγκτικά καθήκοντα στις τεχνικές υπηρεσίες του πυροσβεστικού σώματος, τα καθήκοντα του προσωπικού της μέσης βαθμίδας των τεχνικών υπηρεσιών χαρακτηρίζονται από σωματική εργασία, εφόσον τα καθήκοντα των υπαλλήλων της υπηρεσίας αυτής συνίστανται ειδικά στην κατάσβεση πυρκαγιών, στην παροχή βοήθειας σε ανθρώπους και ζώα που την έχουν ανάγκη, στην προστασία του περιβάλλοντος, στην προστασία από επικίνδυνα ζώα, καθώς και σε εργασίες υποστηρίξεως¹⁶.

18. Δεν είμαι πεπεισμένος ότι εν προκειμένω δύναται να συναχθεί το ίδιο όσον αφορά τους αστυνομικούς της τοπικής αστυνομίας των Αστουριών. Κατά τα όσα προκύπτουν από την απόφαση περί παραπομπής, η δραστηριότητα των εν λόγω αστυνομικών καλύπτει διαφορετικούς τομείς παρεμβάσεως και περιλαμβάνει τόσο «επιτόπιες» επιχειρήσεις, όπως, π.χ., η σύλληψη των αυτοργών εγκληματικών πράξεων, καθήκοντα τα οποία μπορούν να απαιτούν τη χρήση σωματικής δυνάμεως, όσο και καθήκοντα τα οποία από ψυχοσωματικής απόψεως είναι λιγότερο απαιτητικά, όπως, π.χ., η ρύθμιση της οδικής κυκλοφορίας¹⁷. Επομένως, η λειτουργία των σωμάτων της τοπικής αστυνομίας στην Ισπανία έχει φάσμα καθηκόντων σημαντικά πιο ευρύ και πιο ποικίλο σε σχέση με τα καθήκοντα της μέσης βαθμίδας των τεχνικών υπηρεσιών του πυροσβεστικού σώματος τα οποία το Δικαστήριο εξέτασε στην προαναφερθείσα απόφαση Wolf, των οποίων υπηρεσιών τα μέλη, όπως προκύπτει από την εν λόγω απόφαση, καλούνται κατά κύριο λόγο, έστω και όχι αποκλειστικά, να λαμβάνουν μέρος σε επιτόπιες επιχειρήσεις που απαιτούν μεγαλύτερες σωματικές ικανότητες.

19. Τρίτον, το Δικαστήριο έκρινε ότι συνδέεται με την ηλικία η απαίτηση σχετικά με τις μεγαλύτερες σωματικές ικανότητες για την άσκηση των καθηκόντων που ανατίθενται στις θέσεις της μέσης βαθμίδας των τεχνικών υπηρεσιών του πυροσβεστικού σώματος. Συναφώς, το Δικαστήριο, στηριζόμενο στα επιστημονικά στοιχεία που προσκόμισε η Γερμανική Κυβέρνηση από μελέτες στον τομέα της ιατρικής της εργασίας και της αθλητιατρικής, από τα οποία προκύπτει ότι οι αναπνευστικές ικανότητες, το μυϊκό σύστημα και η αντοχή μειώνονται με την ηλικία, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ορισμένα από τα καθήκοντα που ανατίθενται στα μέλη του συγκεκριμένου σώματος, όπως η κατάσβεση πυρκαγιών ή η παροχή βοήθειας σε πρόσωπα που την έχουν ανάγκη, απαιτούν ιδιαίτερα υψηλών προδιαγραφών σωματικές ικανότητες και μπορούν να εκτελούνται μόνον από τους νέους υπαλλήλους ή, οπωσδήποτε, από υπαλλήλους που δεν έχουν υπερβεί το 45ο έτος της ηλικίας τους, στην πρώτη περίπτωση, ή το 50ό έτος της ηλικίας τους, στη δεύτερη περίπτωση.

20. Πάντως, κατά την άποψή μου, στην παρούσα υπόθεση δεν υπάρχουν στοιχεία που οδηγούν στα ίδια συμπεράσματα. Αφενός, ο ισχυρισμός που περιέχεται στις παρατηρήσεις της Ισπανικής Κυβερνήσεως, ότι η φυσική κατάσταση που πρέπει να διαθέτουν οι αστυνομικοί των σωμάτων της τοπικής αστυνομίας μπορεί να συγκριθεί με τη φυσική κατάσταση που απαιτείται να διαθέτουν τα μέλη του πυροσβεστικού σώματος που μετέχουν σε επιχειρήσεις κατασβέσεως πυρκαγιών και παροχής

16 — Απόφαση Wolf (EU:C:2010:3, σκέψη 40).

17 — Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, το άρθρο, 18, παράγραφος 6, του νόμου 2/2007 καθορίζει τα καθήκοντα των αστυνομικών ως εξής: «συνδρομή του πολίτη, προστασία ατόμων και αγαθών, σύλληψη και κράτηση των αυτοργών εγκληματικών πράξεων, προληπτικές περιπολίες, ρύθμιση της οδικής κυκλοφορίας και όποιο άλλο παρεμφερές καθήκον ανατίθεται από τους ανωτέρους». Στις παρατηρήσεις της, η Ισπανική Κυβέρνηση αναφέρει επίσης το άρθρο 53, παράγραφος 1, του οργανικού νόμου 2/86 της 13ης Μαρτίου, περί των δυνάμεων και σωμάτων ασφαλείας, βάσει του οποίου τα σώματα της τοπικής αστυνομίας ασκούν τα εξής καθήκοντα: α) προστασία των τοπικών αρχών και επιτήρηση των κτιρίων και εγκαταστάσεων που τους ανήκουν· β) διασφάλιση της τάξεως, της σημάσεως και της ρυθμίσεως της οδικής κυκλοφορίας στο κέντρο των πόλεων, σύμφωνα με τη ρύθμιση περί οδικής κυκλοφορίας· γ) σύνταξη εκθέσεων σχετικά με τροχαία ατυχήματα που συμβαίνουν στο κέντρο των πόλεων· δ) άσκηση καθηκόντων διοικητικής αστυνομίας όσον αφορά τις διατάξεις και άλλες πράξεις που οι Δήμοι εκδίδουν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους· ε) συμμετοχή στα καθήκοντα της δικαστικής αστυνομίας· στ) συνδρομή σε περιπτώσεις ατυχημάτων, θεομηνιών ή γενικευμένων φυσικών καταστροφών, μέσω συμμετοχής στην εκτέλεση σχεδίων πολιτικής προστασίας· ζ) διεξαγωγή ερευνών και λήψη κάθε μέτρου για να αποφευχθεί η τέλεση αξιόποινων πράξεων· η) επιτήρηση των δημοσίων χώρων και συνεργασία με τις κρατικές δυνάμεις ασφαλείας και με τα αστυνομικά σώματα των Αυτόνομων Κοινοτήτων με σκοπό την προστασία των διαδηλώσεων και την τήρηση της τάξεως στο πλαίσιο μεγάλων συγκεντρώσεων, όταν ζητείται η συνδρομή τους, και θ) συνεργασία για τη λύση διαφορών από φιλονικίες μεταξύ πολιτών, όταν ζητείται η συνδρομή τους.

βοήθειας στα πρόσωπα που την έχουν ανάγκη¹⁸, όπως διαπιστώθηκε από το Δικαστήριο στην προαναφερθείσα απόφαση Wolf, στηρίζεται απλώς και μόνο σε επιχειρήματα των οποίων η ακρίβεια δεν αποδεικνύεται από στοιχεία ή δεδομένα που θα καθιστούσαν δυνατό να αξιολογηθεί η ειδική κατάσταση των σωμάτων αυτών. Αφετέρου, όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με τις πληροφορίες που περιέχονται στην απόφαση περί παραπομπής και στις παρατηρήσεις της Ισπανικής Κυβερνήσεως, μεγάλο μέρος των καθηκόντων που ανατίθενται στους αστυνομικούς της ισπανικής τοπικής αστυνομίας δεν φαίνεται να απαιτεί εξαιρετικές σωματικές ικανότητες, ενώ από την προαναφερθείσα απόφαση Wolf προκύπτει σαφώς ότι το σύνολο των δραστηριοτήτων που ασκούν τα μέλη της μέσης βαθμίδας των τεχνικών υπηρεσιών του πυροσβεστικού σώματος, ή τουλάχιστον οι δραστηριότητες που στην πλειονότητά τους χαρακτηρίζουν τα καθήκοντα της υπηρεσίας αυτής, απαιτεί εξαιρετικές σωματικές ικανότητες.

21. Γενικότερα, από όσα προαναφέρθηκαν προκύπτει ότι εν προκειμένω δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις οι οποίες οδήγησαν το Δικαστήριο να αποφανθεί υπέρ του επίμαχου ορίου ηλικίας στην απόφαση Wolf. Πράγματι, δεν θεωρώ ότι είναι δυνατόν να συναχθεί, σε αντίθεση με την κρίση του Δικαστηρίου στην απόφαση εκείνη, ότι οι «ιδιαίτερα υψηλών προδιαγραφών σωματικές ικανότητες» αποτελούν ουσιαστική και καθοριστική προϋπόθεση για την άσκηση των καθηκόντων του αστυνομικού της τοπικής αστυνομίας, όπως περιγράφονται στην απόφαση περί παραπομπής, ακόμη και αν ληφθεί υπόψη ότι, όπως υπογραμμίστηκε ειδικά από την Ισπανική και τη Γαλλική Κυβέρνηση, η άσκηση των καθηκόντων αυτών δύναται να συνεπάγεται τη χρήση όπλων. Εξάλλου, αν για μέρος των καθηκόντων που ανατίθενται στους αστυνομικούς της τοπικής αστυνομίας μπορεί να γίνει δεκτό ότι απαιτούνται συγκεκριμένες σωματικές ικανότητες, αντιθέτως, κατά την άποψή μου, δεν είναι δυνατόν, βάσει των στοιχείων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, να συναχθεί ότι οι εν λόγω ικανότητες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με συγκεκριμένο ηλικιακό φάσμα και δεν είναι εξακριβώσιμες σε άτομα που έχουν υπερβεί συγκεκριμένο όριο ηλικίας, όπως το Δικαστήριο συνήγαγε στην υπόθεση Wolf.

22. Επομένως, όσον αφορά τον αναγκαίο και επομένως αναλογικό χαρακτήρα του επίμαχου ορίου ηλικίας, δεν είναι δυνατόν να συναχθεί, όπως το Δικαστήριο συνήγαγε στην προαναφερθείσα απόφαση Wolf, ούτε ότι ο σκοπός διασφάλισης του επιχειρησιακού χαρακτήρα και της καλής λειτουργίας του σώματος των αστυνομικών της τοπικής αστυνομίας απαιτεί να διατηρείται ένα συγκεκριμένο ηλικιακό φάσμα στο εσωτερικό της υπηρεσίας, το οποίο, με τη σειρά του, επιβάλλει την πρόσληψη αποκλειστικά υπαλλήλων ηλικίας κάτω των 30 ετών¹⁹.

23. Πάντοτε όσον αφορά την αναλογικότητα, παρατηρώ ότι από την απόφαση περί παραπομπής δεν προκύπτει ότι στους αστυνομικούς που έχουν υπερβεί συγκεκριμένο όριο ηλικίας ανατίθενται αυτεπαγγέλτως δραστηριότητες με λιγότερο απαιτητικά καθήκοντα από σωματικής απόψεως ή με καθήκοντα τα οποία δεν συνεπάγονται τη χρήση όπλων, ενώ η ίδια απόφαση αναφέρει τη δυνατότητα, για τους εν ενεργώ υπηρεσία αστυνομικούς του εθνικού σώματος της αστυνομίας ή ορισμένων Αυτόνομων Κοινοτήτων, να μεταφερθούν, κατόπιν αιτήσεώς τους, σε άλλα καθήκοντα, άπαξ συμπληρώσουν το 58ο έτος της ηλικίας τους (η λεγόμενη κατάσταση «δεύτερης δραστηριότητας»), δηλαδή μόνον 7 έτη πριν από τη συνταξιοδότηση, η οποία έχει οριστεί στα 65 έτη.

18 — Ανάλογα επιχειρήματα περιέχονται στις παρατηρήσεις της Γερμανικής, της Ιταλικής και, μολοντί με κάποιες μεγαλύτερες αποχρώσεις, της Γαλλικής Κυβερνήσεως.

19 — Υπενθυμίζω ότι στην απόφαση Wolf το Δικαστήριο έκρινε ότι το προβλεπόμενο από την τότε επίμαχη ρύθμιση όριο ηλικίας αποτελεί πρόσφορο μέσο για την επίτευξη του στόχου διασφάλισης του επιχειρησιακού χαρακτήρα και καλής λειτουργίας της συγκεκριμένης υπηρεσίας και ότι δεν βαίνει πέραν του αναγκαίου ορίου για την επίτευξή του. Κατά το Δικαστήριο, εφόσον τα καθήκοντα όσον αφορά την κατάσβεση πυρκαγιών και την παροχή συνδρομής στα πρόσωπα που τη χρειάζονται, τα οποία καθήκοντα ανατίθενται σε υπαλλήλους της μέσης βαθμίδας των τεχνικών υπηρεσιών του πυροσβεστικού σώματος, μπορούν να ασκηθούν μόνον από τους νεότερους υπαλλήλους, μπορούσε να θεωρηθεί αναγκαίο να είναι σε θέση να ασκήσει τα συγκεκριμένα καθήκοντα το μεγαλύτερο μέρος των υπαλλήλων της συγκεκριμένης υπηρεσίας και, επομένως, να είναι κάτω των 45 ή 50 ετών. Πρόσληψη σε προχωρημένη ηλικία θα είχε ως συνέπεια ότι υπερβολικός αριθμός υπαλλήλων δεν θα μπορεί να εκτελέσει τα πιο απαιτητικά, από απόψεως σωματικών δυνάμεων, καθήκοντα και, πάντως, όχι για αρκούντως μακρά περίοδο.

24. Υπό τις περιστάσεις αυτές, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι σωματικές ικανότητες που είναι αναγκαίες για την άσκηση των καθηκόντων του αστυνομικού της τοπικής αστυνομίας δύνανται να αξιολογηθούν προσηκόντως με βάση τις, άλλωστε ιδιαίτερα αυστηρές, σωματικές δοκιμασίες και τους για ιατρικούς λόγους αποκλεισμούς που προέβλεπε η προκήρυξη του επίμαχου διαγωνισμού και ότι, επομένως, δεν είναι αναγκαίο το επίμαχο όριο ηλικίας.

25. Υπενθυμίζω ότι, εφόσον επιτρέπει παρέκκλιση από θεμελιώδη αρχή του δικαίου της Ένωσης, το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας πρέπει να ερμηνεύεται στενά και ότι, όπως ρητώς εκτίθεται στην 23η αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας, η δυνατότητα παρεκκλίσεως προβλέπεται «σε πολύ περιορισμένες περιπτώσεις»²⁰. Κατά την άποψή μου, εν προκειμένω δεν συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις αυτές.

26. Βάσει των κρίσεων που προεκτέθηκαν, θεωρώ ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία καθορίζει το 30ό έτος ως ανώτατο όριο ηλικίας για τη συμμετοχή σε διαδικασία επιλογής με σκοπό την πρόσληψη στο σώμα των αστυνομικών τοπικής αστυνομίας.

Επί της ερμηνείας του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας

27. Υπενθυμίζω ότι, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας, «τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι η λόγω ηλικίας διαφορετική μεταχείριση δεν συνιστά διάκριση εφόσον δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου *αντικειμενικά και λογικά* από έναν *θεμιτό στόχο, ιδίως δε από θεμιτούς στόχους της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης*, και εφόσον τα μέσα επίτευξης του στόχου αυτού είναι *πρόσφορα και αναγκαία*»²¹.

28. Η εν λόγω διάταξη θεσπίζει ένα καθεστώς παρεκκλίσεως, λαμβανομένης υπόψη της «ιδιαιτερότητας» που γίνεται δεκτό ότι έχει η ηλικία, μεταξύ των λόγων διακρίσεως που αφορά η οδηγία²². Ειδικότερα, επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν, στο εθνικό τους δίκαιο, διατάξεις που εισάγουν διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας και που άλλως θα ενέπιπταν στην κατηγορία των *άμεσων διακρίσεων* υπό την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της ίδιας οδηγίας²³. Η ευχέρεια αυτή, «καθόσον συνιστά εξαίρεση από την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων [²⁴], οριοθετείται αυστηρά από τις προϋποθέσεις του προβλέπει το ίδιο αυτό άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας»²⁵.

29. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν, στο ισπανικό δίκαιο, η επίμαχη στην κύρια δίκη πρόβλεψη ορίου ηλικίας ανταποκρίνεται σε θεμιτό στόχο υπό την έννοια της προπαρατεθείσας διατάξεως, ικανό να δικαιολογήσει αντικειμενικά και λογικά τη διαφορετική μεταχείριση, και αν το συγκεκριμένο όριο ηλικίας αποτελεί κατάλληλο και αναγκαίο μέσο για την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου.

20 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση *Age Concern England* (EU:C:2009:128, σκέψη 62). Από τεχνικής απόψεως, το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, όπως το άρθρο της 6, δεν προβλέπει παρέκκλιση ή εξαίρεση από την απαγόρευση των δυσμενών διακρίσεων, αλλά επιτρέπει να δικαιολογηθεί μια διαφορετική μεταχείριση, αποκλείοντας να μπορέσει αυτή να χαρακτηριστεί ως δυσμενής διάκριση βάσει του άρθρου 2 της ίδιας οδηγίας. Από ουσιαστικής απόψεως, το Δικαστήριο αξιολογεί παρά ταύτα τις εν λόγω διατάξεις ως εξαιρέσεις από τη γενική απαγόρευση των δυσμενών διακρίσεων.

21 — Η υπογράμμιση δική μου.

22 — Η εν λόγω ιδιαιτερότητα κατοπτρίζεται στην 25η αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, κατά την οποία, μολονότι η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ηλικίας αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο για την επίτευξη των σκοπών που ορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση όπως εγκρίθηκαν κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 1999 και για την προώθηση της ποικιλομορφίας στην απασχόληση, «η διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας μπορεί να δικαιολογείται υπό ορισμένες περιστάσεις και, συνεπώς, απαιτούνται ειδικές διατάξεις οι οποίες μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με την κατάσταση των κρατών μελών», βλ. απόφαση *Age Concern England* (EU:C:2009:128, σκέψη 60).

23 — Απόφαση *Age Concern England* (EU:C:2009:128, σκέψη 62).

24 — ΣτΜ: η υποσημείωση αυτή αφορά μόνο την ιταλική γλώσσα.

25 — Απόφαση *Age Concern England* (EU:C:2009:128, σκέψη 62).

Προσδιορισμός των επιδιωκόμενων στόχων

30. Σημειώνω κατ' αρχάς ότι ούτε από την απόφαση περί παραπομπής ούτε από τη δικογραφία που διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο προκύπτει ότι η ρύθμιση στην οποία στηρίζεται η προκήρυξη του επίμαχου στην κύρια δίκη διαγωνισμού αναφέρει ρητώς στόχους όπως αυτοί του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας, για να δικαιολογηθεί η πρόβλεψη του επίμαχου ορίου ηλικίας. Παρά ταύτα, η περίπτωση αυτή δεν είναι από μόνη της αρκετή για να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να δικαιολογηθεί βάσει της διατάξεως αυτής το συγκεκριμένο όριο ηλικίας²⁶. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι, ελλείψει διευκρινίσεων σε επίπεδο εθνικής ρυθμίσεως, οι επιδιωκόμενοι από αυτήν στόχοι μπορούν να συναχθούν από «άλλα στοιχεία του γενικού πλαισίου του συγκεκριμένου μέτρου»²⁷.

31. Μολονότι το Δικαστήριο δέχεται, κατά πάγια πλέον νομολογία, ότι η ανάλυση των «συγκεκριμένων περιστάσεων της εκάστοτε περιπτώσεως» μπορεί να αντισταθμίσει την έλλειψη, στην επίμαχη εθνική ρύθμιση, ρητής αναφοράς, παρά ταύτα τα όρια της χρήσεως μιας τέτοιας αναλύσεως δεν είναι ακόμα σαφή. Ναι μεν σε ορισμένες περιπτώσεις το Δικαστήριο επαναπροσδιόρισε με προσοχή τους στόχους της περί ης επρόκειτο ρυθμίσεως στηριζόμενο στα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο ή που περιέχονταν στη δικογραφία²⁸, πλην όμως σε άλλες περιπτώσεις αρκέστηκε να παραπέμψει στις παρατηρήσεις του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, ακόμα και αν η επίκληση σκοπών που εμπίπτουν στις παρεκκλίσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας δεν ήταν επαρκώς θεμελιωμένη²⁹. Άλλωστε, το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να επικαλούνται και να αποδεικνύουν στόχους διαφορετικούς από εκείνους που αναφέρει το αιτούν δικαστήριο ή από εκείνους που ρητώς εκθέτει η εθνική ρύθμιση³⁰. Τέλος, το Δικαστήριο δεν έχει αποκλείσει τη δυνατότητα να ληφθούν υπόψη, στο πλαίσιο της αναλύσεώς του, επίσης στόχοι που υπενθυμίστηκαν όχι από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, αλλά από κράτη μέλη που παρενέβησαν³¹.

32. Συναφώς, θεωρώ σκόπιμο να υπενθυμίσω ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας προβλέπει μια περιορισμένη μορφή παρεκκλίσεως από τη θεμελιώδη αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας, η οποία δικαιολογείται από ιδιαίτερες εκτιμήσεις κοινωνικής πολιτικής που προσιδιάζουν σε συγκεκριμένο κράτος μέλος.

33. Η εφαρμογή της εξαιρέσεως αυτής *προϋποθέτει τη θέσπιση συγκεκριμένου εθνικού μέτρου* το οποίο επιδιώκει σκοπούς που ορίζονται με σαφήνεια. Τέτοιοι σκοποί, αν δεν αναφέρονται ρητώς, πρέπει τουλάχιστον να μπορούν να συναχθούν με σαφήνεια από το πλαίσιο του ίδιου του μέτρου. Μολονότι, όπως το Δικαστήριο έκρινε στην απόφαση *Age Concern England*, η οδηγία δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη συγκεκριμένη απαρίθμηση των περιπτώσεων διαφορετικής μεταχειρίσεως οι οποίες μπορούν να δικαιολογηθούν από θεμιτό στόχο υπό την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1³², παρά ταύτα οι απαιτήσεις τόσο της ασφάλειας δικαίου όσο και της ασκήσεως δικαστικού ελέγχου επιβάλλουν να καθορίζονται σαφώς από το κράτος μέλος οι στόχοι της εθνικής ρυθμίσεως η οποία εισάγει παρέκκλιση από την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ηλικίας και να αποδεικνύεται επαρκώς ο θεμιτός χαρακτήρας των συγκεκριμένων στόχων, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

26 — Απόφαση *Palacios de la Villa* (EU:C:2007:604, σκέψη 56).

27 — Αποφάσεις *Palacios de la Villa* (EU:C:2007:604, σκέψη 57), *Age Concern England* (EU:C:2009:128, σκέψη 45), *Petersen* (C-341/08, EU:C:2010:4, σκέψη 40), *Georgiev* (C-250/09 και C-268/09, EU:C:2010:699, σκέψη 40), *Rosenbladt* (C-45/09, EU:C:2010:601, σκέψη 58), *Fuchs και Köhler* (C-159/10 και C-160/10, EU:C:2011:508, σκέψη 39) και *Επιτροπή κατά Ουγγαρίας* (C-286/12, EU:C:2012:687, σκέψη 56).

28 — Αυτό συνέβη στην απόφαση *Georgiev* (EU:C:2010:699).

29 — Αυτόθι.

30 — Απόφαση *Fuchs και Köhler* (EU:C:2011:508, σκέψεις 39 έως 46).

31 — Απόφαση *Georgiev* (EU:C:2010:699, σκέψεις 43 και 44).

32 — EU:C:2009:128. Σημειώνω εξάλλου ότι τέτοια υποχρέωση, κατ' αρχήν, υπάρχει όσον αφορά το άρθρο 4, παράγραφος 1, η δε 23η αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αναφέρει ότι οι «πολύ περιορισμένες περιπτώσεις» όπου η διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας μπορεί να δικαιολογηθεί με βάση τη διάταξη αυτή «πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις πληροφορίες που παρέχουν τα κράτη μέλη στην Επιτροπή».

34. Από την άλλη πλευρά, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι «απλές γενικεύσεις που αφορούν την καταλληλότητα συγκεκριμένου μέτρου να συμβάλει στην πολιτική απασχολήσεως, της αγοράς εργασίας ή της επαγγελματικής κατάρτισεως δεν αρκούν για να αποδειχθεί ότι ο στόχος του μέτρου αυτού είναι ικανός να δικαιολογήσει την παρέκκλιση δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας» και ότι η διάταξη αυτή επιβάλλει στα κράτη μέλη «το βάρος να αποδεικνύουν με πειστήρια τη νομιμότητα του επιδιωκόμενου στόχου»³³.

35. Τα προαναφερθέντα αποκλείουν τη δυνατότητα να ληφθούν υπόψη σκοποί διαφορετικοί από εκείνους που εκθέτει η επίμαχη ρύθμιση ή αναφέρει το αιτούν δικαστήριο, το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο να ερμηνεύσει την εφαρμοστέα εθνική ρύθμιση, και/ή που μπορούν να συναχθούν, επίσης υπό το πρίσμα των διευκρινίσεων που παρέχει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, από το πλαίσιο της ρυθμίσεως.

36. Εν προκειμένω, όπως προαναφέρθηκε, ο νόμος που εισάγει το επίμαχο όριο ηλικίας δεν διευκρινίζει τους λόγους της συγκεκριμένης επιλογής. Η απόφαση περί παραπομπής αναφέρει μόνον έμμεσα την απαίτηση διασφάλισης εύλογης περιόδου απασχολήσεως πριν από τη συνταξιοδότηση ή τη μετάβαση στη λεγόμενη «δεύτερη δραστηριότητα», ενώ η δικογραφία που διαβιβάστηκε από το εθνικό δικαστήριο δεν περιέχει πρόσθετα στοιχεία. Η Ισπανική Κυβέρνηση, παραπέμποντας στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Υ. Bot στην προαναφερθείσα απόφαση Wolf³⁴, ανέφερε σκοπούς της πολιτικής της απασχολήσεως που συνδέονται με τη διαχείριση του σώματος των αστυνομικών της τοπικής αστυνομίας, όπως ειδικότερα η ύπαρξη ισορροπημένου ηλικιακού φάσματος εντός του εν λόγω σώματος, το οποίο φάσμα θα καθιστά δυνατή την εκτέλεση των διαφόρων καθηκόντων που ανατίθενται στο συγκεκριμένο σώμα. Επιπλέον, η ίδια κυβέρνηση διατείνεται ότι η πρόσληψη αστυνομικών ικανών να εκτελέσουν το σύνολο των καθηκόντων αυτών για αρκετά μακρά χρονική περίοδο πριν από τη συνταξιοδότηση ή τη μετάβαση στη «δεύτερη δραστηριότητα» ανταποκρίνεται επίσης στον σκοπό μείωσης των δημοσίων εξόδων, εφόσον καθιστά δυνατό να είναι λιγότερο συχνές οι νέες προσλήψεις. Κατά την κυβέρνηση αυτή, ο συγκεκριμένος σκοπός, ο οποίος συνάδει με τη σε εθνικό επίπεδο πολιτική μείωσης των εξόδων των δημόσιων φορέων, περιλαμβάνεται στο σύνολο των μέτρων που έχουν ληφθεί για την εξυγίανση της ισπανικής οικονομίας.

37. Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, και εξυπακουόμενου ότι, τελικά, στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να προσδιορίσει τον σκοπό που πραγματικά επιδιώκει η επίμαχη ρύθμιση³⁵, οι στόχοι που μπορούν να συνδεθούν με το επίμαχο στην κύρια δίκη μέτρο, βάσει των στοιχείων που διαθέτει το Δικαστήριο, είναι: i) η απαίτηση διασφάλισης εύλογης περιόδου απασχολήσεως πριν από τη συνταξιοδότηση ii) η ύπαρξη ισορροπημένου ηλικιακού φάσματος εντός του σώματος των αστυνομικών της τοπικής αστυνομίας, προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή λειτουργία του συγκεκριμένου σώματος, καθώς και iii) πολιτική προσλήψεων προσανατολισμένη σε μείωση των εξόδων.

38. Αντιθέτως, κατά την άποψή μου, δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη, επειδή δεν προκύπτει ότι μπορούν να συνδεθούν με την επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση, οι στόχοι που αναφέρουν η Γερμανική, η Ιταλική και η Γαλλική Κυβέρνηση ή εκείνοι που μπορούν να συναχθούν από τις παρατηρήσεις τους και, ειδικότερα, είναι σχετικοί με απαιτήσεις ως προς την επαγγελματική κατάρτιση, την προώθηση της απασχολήσεως των νέων και τη δημόσια ασφάλεια. Παρά ταύτα, στη συνέχεια της αναλύσεώς μου θα λάβω υπόψη επίσης τους στόχους αυτούς, για την περίπτωση που το Δικαστήριο δεν συνταχθεί με την άποψή μου ότι αυτοί δεν ασκούν επιρροή εν προκειμένω.

33 — Απόφαση Age Concern England (EU:C:2009:128, σκέψεις 51 και 65).

34 — EU:C:2010:3.

35 — Αποφάσεις Age Concern England (EU:C:2009:128, σκέψη 47) και Georgiev (EU:C:2010:699, σκέψεις 47 και 48).

Θεμιτός χαρακτήρας των επιδιωκόμενων στόχων και σκοπών

39. Δεν χωρεί αμφιβολία ως προς το ότι ενδεχόμενες προϋποθέσεις σχετικά με την απαιτούμενη κατάρτιση για τη συγκεκριμένη θέση εργασίας ή η ανάγκη διασφάλισης εύλογης περιόδου απασχολήσεως πριν από τη συνταξιοδότηση συνιστούν θεμιτούς στόχους ικανούς να δικαιολογήσουν τον καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας για την πρόσληψη (και επομένως για τη συμμετοχή σε διαδικασία επιλογής με σκοπό την πρόσληψη). Τέτοιους στόχους αναφέρει ρητώς το άρθρο 6, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο γ', της οδηγίας.

40. Αντιθέτως, κατά την άποψή μου, χωρεί αμφιβολία ως προς το αν συνιστά θεμιτό στόχο, υπό την έννοια της παραπάνω διατάξεως, η ύπαρξη ισορροπημένου ηλικιακού φάσματος, μέσω του οποίου μπορούν να διασφαλιστούν ο επιχειρησιακός χαρακτήρας και η καλή λειτουργία του σώματος των αστυνομικών τοπικής αστυνομίας.

41. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι, κατά το Δικαστήριο, οι στόχοι που μπορούν να θεωρηθούν «θεμιτοί», υπό την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας, και επομένως ικανοί να δικαιολογήσουν παρέκκλιση από την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας, είναι σκοποί που εμπίπτουν «στην κοινωνική πολιτική, όπως οι σκοποί που συνδέονται με την πολιτική της απασχολήσεως, της αγοράς εργασίας ή της επαγγελματικής καταρτίσεως»³⁶.

42. Πάντως, μολονότι δεν μπορεί να αρνηθεί κανείς ότι η καλή λειτουργία ενός αστυνομικού σώματος, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, ανταποκρίνεται σε σκοπό γενικού συμφέροντος, ο συγκεκριμένος σκοπός δεν συγκαταλέγεται μεταξύ εκείνων οι οποίοι, βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου, επιτρέπουν στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν από την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας, υπό την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας.

43. Επιπλέον, το ότι όλοι οι σκοποί γενικού συμφέροντος που επιδιώκουν τα κράτη μέλη δεν λαμβάνονται υπόψη για την εφαρμογή του προαναφερθέντος άρθρου 6, παράγραφος 1, προκύπτει σαφώς από την απόφαση που το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου εξέδωσε στην υπόθεση Prigge κ.λπ., όπου το Δικαστήριο, αφού επανέλαβε ότι «οι θεμιτοί σκοποί που απαριθμούνται στην εν λόγω διάταξη συνδέονται με την πολιτική της απασχολήσεως, την αγορά εργασίας και την επαγγελματική κατάρτιση», απέρριψε το ότι ο σκοπός διασφάλισης των πτήσεων εμπίπτει στους σκοπούς της ανωτέρω διατάξεως³⁷. Είναι αλήθεια ότι στην απόφαση Fuchs και Köhler, η οποία προηγήθηκε κατά λίγο της προαναφερθείσας αποφάσεως Prigge κ.λπ., το Δικαστήριο φαίνεται να δέχθηκε ότι επίσης ο σκοπός διασφάλισης μιας δημόσιας υπηρεσίας υψηλού επιπέδου, στην περίπτωση εκείνη στον τομέα της απονομής δικαιοσύνης, δύναται να ληφθεί υπόψη για την εφαρμογή της παρεκκλίσεως που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας. Παρά ταύτα, από τις σκέψεις 50 και 53 της αποφάσεως εκείνης προκύπτει σαφώς ότι ο εν λόγω σκοπός θεωρήθηκε ότι ασκεί επιρροή μόνο στο μέτρο που συμπίπτει, στο πλαίσιο εκτιμήσεων σχετικά με την πολιτική που ακολουθεί το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος στον τομέα της απασχολήσεως και της αγοράς εργασίας, με άλλους σκοπούς, όπως ειδικότερα η διευκόλυνση της απασχολήσεως και επαγγελματικής προωθήσεως των νέων³⁸.

44. Από την άλλη πλευρά, όπως προαναφέρθηκε, στην απόφαση Wolf, ο στόχος να διαφυλαχθούν η επιχειρησιακή ικανότητα και η καλή λειτουργία της μέσης βαθμίδας των τεχνικών υπηρεσιών του πυροσβεστικού σώματος τον οποία επικαλέστηκε η Γερμανική Κυβέρνηση, ο οποίος είναι συναφής με τον στόχο που στην παρούσα υπόθεση επικαλείται η Ισπανική Κυβέρνηση, εξετάστηκε από το

36 — Αποφάσεις Age Concern England (EU:C:2009:128, σκέψη 46), Hütter (C-88/08, EU:C:2009:381, σκέψη 41) και Prigge κ.λπ. (C-447/09, EU:C:2011:573, σκέψη 81).

37 — EU:C:2011:573, σκέψη 82· ο συγκεκριμένος σκοπός θεωρήθηκε θεμιτός στόχος κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας (βλ. σκέψεις 68 και 69).

38 — EU:C:2011:508. Το ίδιο μπορεί να λεχθεί για την απόφαση Georgiev (EU:C:2010:699) σχετικά με τον σκοπό βελτιώσεως της ποιότητας της πανεπιστημιακής διδασκαλίας και έρευνας· βλ. επίσης απόφαση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (EU:C:2012:687, σκέψη 62).

Δικαστήριο μόνο στο πλαίσιο της παρεκκλίσεως που εισάγει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, και τούτο παρά το ότι τα προδικαστικά ερωτήματα που διατυπώθηκαν από το αιτούν δικαστήριο αφορούσαν μόνο το άρθρο 6, παράγραφος 1. Αφού παρέθεσε τη 18η αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, κατά την οποία η οδηγία αυτή «δεν έχει ως αποτέλεσμα να επιβάλλει στις ένοπλες δυνάμεις καθώς και στις αστυνομικές και σωφρονιστικές υπηρεσίες ή τις υπηρεσίες εκτάκτων αναγκών να προσλαμβάνουν ή να διατηρούν σε θέση απασχόλησης, πρόσωπα χωρίς την απαιτούμενη επαγγελματική επάρκεια, για την άσκηση όλων των καθηκόντων στα οποία ενδέχεται να κληθούν, λαμβάνοντας υπόψη τον θεμιτό στόχο να διατηρηθεί η επιχειρησιακή ετοιμότητα των υπηρεσιών αυτών», το Δικαστήριο διευκρίνισε, στη σκέψη 39 της προαναφερθείσας αποφάσεως, ότι «η μέριμνα διασφάλισης της επιχειρησιακής ετοιμότητας και της εύρυθμης λειτουργίας του πυροσβεστικού σώματος συνιστά προφανώς θεμιτό σκοπό υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας». Στο ίδιο πνεύμα, στην απόφαση Petersen³⁹, σκοποί που συνδέονται με την προστασία της υγείας εξετάστηκαν με γνώμονα μόνο το άρθρο 2, παράγραφος 5, της οδηγίας, μολονότι επίσης στην περίπτωση εκείνη το αιτούν δικαστήριο είχε στηρίξει την ανάλυσή του στο άρθρο 6, παράγραφος 1.

45. Κατ' αναλογία, δεν μπορούν, κατά την άποψή μου, να περιληφθούν στους θεμιτούς στόχους κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας οι σκοποί δημόσιας ασφάλειας, τους οποίους επικαλέστηκαν γενικά ορισμένες από τις κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις, και ακόμη λιγότερο σε περιπτώσεις όπου αυτοί δεν συνδυάζονται με σκοπούς κοινωνικής πολιτικής όπως εκείνοι τους οποίους απαριθμεί η εν λόγω διάταξη.

46. Ανάλογες κρίσεις μπορούν, κατά την άποψή μου, να ισχύουν επίσης όσον αφορά τον σκοπό να ευνοηθεί πολιτική προσλήψεων καθιστώσα δυνατή τη μείωση του κόστους και, επομένως, τη μείωση των εξόδων της δημόσιας διοικήσεως, επιχείρημα που και αυτό προβλήθηκε από την Ισπανική Κυβέρνηση με τις παρατηρήσεις της.

47. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι οι θεμιτοί στόχοι που είναι ικανοί να δικαιολογήσουν διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας, «διακρίνονται από αμιγώς ατομικούς λόγους οι οποίοι χαρακτηρίζουν την κατάσταση του εργοδότη, όπως η μείωση του κόστους ή η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας»⁴⁰.

48. Πάντως, είναι σαφές ότι, σε περιπτώσεις όπου ο εργοδότης είναι δημόσια αρχή, ο σκοπός μείωσης του κόστους ανταποκρίνεται κατ' αρχήν σε στόχο γενικού συμφέροντος όπως οι στόχοι τους οποίους αφορά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας. Παρά ταύτα, η εκτίμηση αυτή δεν αρκεί, κατά την άποψή μου, για να θεωρηθεί ότι ο σκοπός αυτός συγκαταλέγεται μεταξύ των θεμιτών στόχων που δέχεται η ανωτέρω διάταξη. Πράγματι, με τη λογική αυτή, κάθε διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας η οποία συμβάλλει στη μείωση των δημοσίων εξόδων θα μπορούσε να δικαιολογηθεί δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας⁴¹. Έτσι, θα καταλήγαμε σε αδικαιολόγητη επέκταση μιας εξαιρέσεως από τη θεμελιώδη αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων, εξαιρέσεως η οποία έχει καθοριστεί από τον κοινοτικό νομοθέτη εντός συγκεκριμένων ορίων και πρέπει να ερμηνεύεται στενά από τον δικαστή της Ένωσης.

49. Το Δικαστήριο, άλλωστε, τάχθηκε με σαφήνεια υπέρ της κατευθύνσεως αυτής, στην απόφαση Fuchs και Köhler. Έκρινε ότι ναι μεν «το δίκαιο της Ένωσης δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη, όταν θεσπίζουν μέτρα στον τομέα των συντάξεων, να λαμβάνουν υπόψη όχι μόνο λόγους πολιτικού, κοινωνικού ή δημογραφικού χαρακτήρα, αλλά και δημοσιονομικούς λόγους», πλην όμως τούτο μπορεί να γίνει μόνον εφόσον τηρείται η γενική αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας⁴², και

39 — C-341/08, EU:C:2010:4.

40 — Βλ. απόφαση Age Concern England (EU:C:2009:128, σκέψη 46).

41 — Υπενθυμίζω ότι στην απόφαση Petersen (EU:C:2010:4) ο σκοπός συγκράτησεως των δαπανών δημόσιας υγείας, ο οποίος αναλύθηκε από το αιτούν δικαστήριο με γνώμονα το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας, εξετάστηκε υπό το πρίσμα του άρθρου 2, παράγραφος 5, της ίδιας οδηγίας (βλ. σκέψη 45).

42 — Απόφαση Fuchs και Köhler (EU:C:2011:508, σκέψη 73)· η υπογράμμιση δική μου.

ότι, «μολονότι οι δημοσιονομικοί λόγοι μπορούν να αποτελούν τη βάση των επιλογών του κράτους μέλους στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και να επηρεάζουν τη φύση ή την έκταση των μέτρων που προτίθεται να θεσπίσει το κράτος αυτό, *οι λόγοι αυτοί δεν μπορούν, καθαυτοί, να αποτελούν θεμιτό στόχο*, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας»⁴³.

50. Ειδικότερα, όσον αφορά τον στόχο υπάρξεως ισορροπημένου ηλικιακού φάσματος σε συγκεκριμένο τομέα δραστηριοτήτων, υπενθυμίζω ότι το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει τον θεμιτό χαρακτήρα του, με σκοπό την εφαρμογή της εξαιρέσεως που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας, μόνο στον βαθμό που θα μπορούσε να συμβάλει στην επίτευξη σκοπών σχετικά με την απασχόληση, όπως είναι, ιδίως, η προώθηση των προσλήψεων, ιδιαίτερα των νέων⁴⁴, προς το συμφέρον της καλύτερης κατανομής της εργασίας μεταξύ των γενεών⁴⁵. Επιπλέον, οι αποφάσεις στις οποίες το Δικαστήριο αποφάνθηκε υπέρ του θεμιτού χαρακτήρα του στόχου αυτού αφορούσαν εθνικά μέτρα τα οποία προέβλεπαν υποχρεωτική συνταξιοδότηση των μισθωτών που είχαν συμπληρώσει την ηλικία συνταξιοδότησεως⁴⁶ ή αυτοδίκαιη συνταξιοδότησή τους⁴⁷.

51. Η παρούσα περίπτωση διακρίνεται σαφώς από τις παραπάνω υποθέσεις, τόσο επειδή αφορά ένα ανώτατο όριο ηλικίας για την πρόσβαση στο συγκεκριμένο επάγγελμα, και επομένως αφορά ευρύτερο κύκλο προσώπων και όχι μόνον πρόσωπα τα οποία βρίσκονται στο τέλος της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας, όσο και επειδή ο στόχος υπάρξεως ισορροπημένου ηλικιακού φάσματος, τον οποίο επικαλείται ως θεμιτό η Ισπανική Κυβέρνηση, ανταποκρίνεται όχι στον σκοπό προώθησεως νέων προσλήψεων —και επομένως της απασχολήσεως— αλλά, αντιθέτως, στον σκοπό περιορισμού τους, έτσι ώστε ειδικά να μειωθούν τα έξοδα που συνδέονται με προσλήψεις.

52. Από το σύνολο των ως άνω εκτιμήσεων προκύπτει ότι, μεταξύ των ανωτέρω στόχων, μόνον εκείνοι που συνδέονται, αφενός, με προϋποθέσεις σχετικά με την απαιτούμενη κατάρτιση και, αφετέρου, με την ανάγκη διασφάλισεως εύλογης περιόδου απασχολήσεως πριν από τη συνταξιοδότηση ή τη μετάβαση στη «δεύτερη δραστηριότητα» δύναται να θεωρηθούν «θεμιτοί στόχοι» κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας.

Αναγκαιότητα και καταλληλότητα των μέσων

53. Το επίμαχο όριο ηλικίας δύναται να δικαιολογηθεί αντικειμενικά και λογικά από τους στόχους που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο σημείο των προτάσεών μου, υπό την προϋπόθεση ότι η πρόβλεψη ενός τέτοιου ορίου δεν βαίνει πέραν εκείνου που είναι αναγκαίο για την επίτευξή τους και υπηρετεί τους σκοπούς αυτούς κατά τρόπο συνεπή και συστηματικό⁴⁸.

54. Η εξέταση της αναλογικότητας του επίμαχου μέτρου αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για τον έλεγχο του θεμιτού χαρακτήρα της χρήσεως της παρεκκλίσεως που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας. Κατά συνέπεια, ο έλεγχος αυτός πρέπει να είναι ακριβής και προς τούτο δεν μπορούν να θεωρηθούν επαρκείς απλές γενικεύσεις τις οποίες τα ενδιαφερόμενα κράτος μέλος διατύπωσε σχετικά με την καταλληλότητα του επίμαχου μέτρου να επιτύχει τους επιδιωκόμενους από

43 — Απόφαση Fuchs και Köhler (EU:C:2011:508, σκέψη 74)· η υπογράμμιση δική μου.

44 — Από κοινού, αν παρίσταται ανάγκη, για τη βελτιστοποίηση της διαχειρίσεως του προσωπικού και την αποτροπή ένδικων διαφορών σχετικά με την ικανότητα του μισθωτού να ασκήσει τη δραστηριότητά του μετά ορισμένη ηλικία, βλ. αποφάσεις Fuchs και Köhler (EU:C:2011:508, σκέψη 68) και Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (EU:C:2012:687, σκέψη 62).

45 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Palacios de la Villa (EU:C:2007:604, σκέψη 53).

46 — Βλ., π.χ., απόφαση Palacios de la Villa (EU:C:2007:604).

47 — Βλ., π.χ., απόφαση Fuchs και Köhler (EU:C:2011:508).

48 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Georgiev (EU:C:2010:699, σκέψη 55).

αυτό σκοπούς κοινωνικής πολιτικής⁴⁹. Όπως έκρινε το Δικαστήριο στην απόφαση Mangold, η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας απαιτεί ότι οποιαδήποτε εξαίρεση από ατομικό δικαίωμα πρέπει να οδηγεί σε συγκεκρισμό, στο μέτρο του δυνατού, της αρχής της ίσης μεταχείρισης με τις απαιτήσεις του επιδιωκόμενου σκοπού⁵⁰.

55. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ναι μεν, κατά πάγια νομολογία, τα κράτη μέλη έχουν ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως κατά την επιλογή των μέτρων που μπορούν να υλοποιήσουν τους επιδιωκόμενους σκοπούς στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και της απασχολήσεως⁵¹, πλην όμως το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι το περιθώριο αυτό δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να καταστεί κενή περιεχομένου η εφαρμογή της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας⁵².

56. Στο εθνικό δικαστήριο, κατ' αρχήν, απόκειται να εξακριβώσει, υπό το πρίσμα όλων των στοιχείων που ασκούν επιρροή και λαμβανομένης υπόψη της δυνατότητας να επιτευχθεί με άλλα μέσα ο εξατομικευμένος θεμιτός στόχος κοινωνικής πολιτικής, αν το επίμαχο μέτρο, κατά το μέρος που προορίζεται για την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου, είναι, σύμφωνα με το γράμμα του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας, «ανάλογο και αναγκαίο»⁵³. Σημειώνω όμως ότι, στις προδικαστικές διαδικασίες, το Δικαστήριο, για να προσανατολίσει το αιτούν δικαστήριο, δεν απαλλάσσεται από την —ενίοτε ιδιαιτέρως ενδελεχή— εξέταση της αναλογικότητας του επίμαχου μέτρου, βάσει των στοιχείων που διαθέτει.

57. Εν προκειμένω, εκτιμώ ότι το επίμαχο όριο ηλικίας σαφώς βαίνει πέραν εκείνου που μπορεί να θεωρηθεί αναγκαίο σχετικά με απαιτήσεις επαγγελματικής κατάρτισης των αστυνομικών της τοπικής αστυνομίας, καθώς και για να διασφαλιστεί ότι ο νεοπροσληφθείς θα παρέχει υπηρεσίες για εύλογο χρονικό διάστημα πριν από τη συνταξιοδότηση ή πριν από τη μετάβαση στη «δεύτερη δραστηριότητα».

58. Όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση —δικαιολογητικός λόγος ο οποίος, υπενθυμίζω, περιελήφθη από τη Γαλλική Κυβέρνηση στις παρατηρήσεις της, αλλά δεν συγκαταλέγεται στους σκοπούς που επιδιώκει ο νομοθέτης των Αστουριών— από την προκήρυξη του επίμαχου διαγωνισμού, σύμφωνα με τα στοιχεία της δικογραφίας, προκύπτει ότι, πριν από την είσοδό τους στην υπηρεσία, οι επιτυχόντες υποψήφιοι πρέπει να παρακολουθήσουν για ορισμένο χρονικό διάστημα «επιλεκτική εκπαίδευση» η διάρκεια της οποίας ορίζεται από την περιφερειακή σχολή της τοπικής αστυνομίας ή από τον Δήμο του Οβιέδο⁵⁴. Πάντως, η ανωτέρω περίοδος εκπαιδεύσεως, ακόμη και αν πρέπει να διαρκέσει πάνω από ένα ή δύο έτη⁵⁵, δεν δύναται, κατά την άποψή μου, να δικαιολογήσει τον αποκλεισμό από την πρόσβαση στη συγκεκριμένη απασχόληση μιας σημαντικής κατηγορίας εργαζομένων, στην οποία περιλαμβάνονται ηλικιακές ομάδες ατόμων που βρίσκονται, αν όχι στην αρχή του επαγγελματικού βίου τους, σίγουρα πάντως όχι σε προχωρημένο στάδιο. Επιπλέον, για τους εργαζόμενους οι οποίοι, όπως ο προσφεύγων της κύριας δίκης, έχουν ηλικία που είναι πιο κοντά στο επίμαχο όριο ηλικίας, η απώλεια ευκαιριών την οποία συνεπάγεται ο αποκλεισμός από τη συμμετοχή στον διαγωνισμό δύναται να αποδειχθεί ακόμη μεγαλύτερο μειονέκτημα, στο μέτρο που οι εν λόγω εργαζόμενοι βρίσκονται ακόμα μακριά από την ηλικία στην οποία μπορούν να θεμελιώσουν δικαίωμα συντάξεως, και είναι πιθανότερο να έχουν αναλάβει οικογενειακά βάρη⁵⁶.

49 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση Age Concern England (EU:C:2009:128, σκέψη 51).

50 — EU:C:2005:709, σκέψη 65.

51 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Mangold (EU:C:2005:709, σκέψη 63).

52 — Απόφαση Age Concern England (EU:C:2009:128, σκέψη 51).

53 — Απόφαση Age Concern England (EU:C:2009:128, σκέψη 50).

54 — Σημείο 7 της προκηρύξεως του διαγωνισμού.

55 — Με τις παρατηρήσεις της, η Γαλλική Κυβέρνηση αναφέρει μια τέτοια ελάχιστη περίοδο επαγγελματικής κατάρτισης για τους αστυνομικούς της γαλλικής αστυνομίας.

56 — Μολονότι η κατάσταση ενός εργαζομένου ο οποίος αυτοδικαίως συνταξιοδοτείται διαφέρει αντικειμενικά από την κατάσταση ενός υποψηφίου για θέση εργασίας, υπενθυμίζω ότι, κατά την αξιολόγηση της αναλογικότητας εθνικών μέτρων που προβλέπουν όρια ηλικίας για την παύση της σχέσεως εργασίας, το Δικαστήριο θεώρησε ότι ασκεί επιρροή, και μάλιστα είναι αποφασιστικής σημασίας, το γεγονός ότι οι ενδιαφερόμενοι θα λάβουν οικονομικό αντισταθμισμα υπό τη μορφή συντάξεως γήρατος.

59. Ανάλογες εκτιμήσεις ισχύουν επίσης όσον αφορά τον σκοπό να διασφαλιστεί η συμπλήρωση εύλογης περιόδου απασχολήσεως πριν από τη συνταξιοδότηση ή πριν από τη μετάβαση στη «δεύτερη δραστηριότητα», στον οποίο αναφέρεται έμμεσα το αιτούν δικαστήριο. Πράγματι, εφόσον, βάσει των στοιχείων που παρέσχε το εθνικό δικαστήριο, η ηλικία συνταξιοδότησεως των αστυνομικών της τοπικής αστυνομίας ορίζεται στα 65 έτη και η ηλικία μεταβάσεως στη «δεύτερη δραστηριότητα» ορίζεται στα 58 έτη, ακόμα και ένα πρόσωπο που εισέρχεται στην εν λόγω υπηρεσία μετά τη συμπλήρωση του 30ού έτους της ηλικίας του, ειδικά αν, όπως ο προσφεύγων της κύριας δίκης, έχει ηλικία πιο κοντινή στο επίμαχο όριο ηλικίας, θα έχει μπροστά του μια συνήθους διάρκειας σταδιοδρομία και θα μπορέσει να διασφαλίσει εύλογη περίοδο υπηρεσίας, περιλαμβανομένης της υπηρεσίας σε θέσεις κυρίως επιχειρησιακών καθηκόντων, πριν συμπληρώσει τον χρόνο υπηρεσίας που απαιτείται για τη μετάβαση στη «δεύτερη δραστηριότητα» για λόγους ηλικίας ή φθάσει στην ηλικία συνταξιοδότησεως. Εξάλλου, υπενθυμίζω συναφώς ότι, με σκοπό την πρόσβαση στον συγκεκριμένο διαγωνισμό στο πλαίσιο της κινητικότητας στο εσωτερικό της υπηρεσίας, η προκήρυξη του επίμαχου διαγωνισμού απαιτεί να υπολείπονται στους υποψήφιους όχι λιγότερα από 15 έτη από την ηλικία συνταξιοδότησεως, πράγμα που ανεβάζει το ανώτατο όριο από 30 σε 50 έτη, εισάγοντας ένα στοιχείο αναντιστοιχίας με τις απαιτήσεις προσβάσεως που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την ηλικία⁵⁷.

60. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το επίμαχο όριο ηλικίας δεν είναι ανάλογο με τους επιδιωκόμενους σκοπούς και επομένως δεν μπορεί να δικαιολογηθεί αντικειμενικά και λογικά από τους συγκεκριμένους σκοπούς.

61. Για λόγους πληρότητας, προσθέτω ότι ούτε οι απαιτήσεις που συνδέονται με τη δημόσια ασφάλεια, ούτε ο σκοπός που συνίσταται στο να διασφαλιστεί ο επιχειρησιακός χαρακτήρας του σώματος των αστυνομικών της τοπικής αστυνομίας, επιχειρήματα τα οποία διατύπωσαν οι κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις, ακόμη και αν υποθεθεί ότι εμπίπτουν στους σκοπούς που επιδιώκει ο νομοθέτης των Αστουριών και δύνανται να θεωρηθούν θεμιτοί στόχοι κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, μπορούν, κατά την άποψή μου, να δικαιολογήσουν βάσει της διατάξεως αυτής τη θέσπιση του επίμαχου ορίου ηλικίας.

62. Εν προκειμένω, περιορίζομαι στην παρατήρηση ότι η διαφορετική μεταχείριση η οποία απορρέει από την πρόβλεψη του συγκεκριμένου ορίου ηλικίας δεν είναι απολύτως αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών αυτών, όπως αποδεικνύεται, μεταξύ άλλων, από το γεγονός ότι δεν προβλέπεται τέτοιο όριο ηλικίας για την πρόσβαση σε θέση αστυνομικού της ισπανικής εθνικής αστυνομίας⁵⁸ και σε θέση αστυνομικού της τοπικής αστυνομίας σε Αυτόνομες Κοινότητες άλλες από αυτήν των Αστουριών, όπου προβλέπεται υψηλότερο όριο ηλικίας συγκριτικά με τις λοιπές Αυτόνομες Κοινότητες, ή ακόμη από το γεγονός ότι το ισπανικό Tribunal Supremo κήρυξε μη σύμμομο το ανάλογο όριο ηλικίας που προβλεπόταν για την πρόσβαση σε θέσεις σπουδαστών στη σχολή αξιωματικών της εθνικής αστυνομίας⁵⁹ και, τέλος, από το γεγονός ότι εντός των νομοθετικών οργάνων των Αστουριών διεξάγονται συζητήσεις σχετικά με τον θεμιτό χαρακτήρα του επίμαχου στην κύρια δίκη ορίου ηλικίας.

63. Η διαφορετικές λύσεις που δόθηκαν σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο, όχι μόνο θέτουν εν αμφιβολία τον αναγκαίο χαρακτήρα του επίμαχου μέτρου, αλλά συνιστούν επίσης παράγοντα νομοθετικής ανομοιογένειας στο εσωτερικό του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους. Πάντως, κατά πάγια νομολογία, ρύθμιση είναι κατάλληλη να διασφαλίσει την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού μόνον αν πράγματι προβλέπει στην επίτευξή του κατά τρόπο συνεπή και συστηματικό⁶⁰.

57 — Η ασυνέπεια αυτή μπορεί, κατά την άποψή μου, να δικαιολογηθεί μόνον εν μέρει από τη σκέψη ότι τα πρόσωπα που δικαιούνται να μετάσχουν στον διαγωνισμό στο πλαίσιο της κινητικότητας στο εσωτερικό της υπηρεσίας είναι ήδη δημόσιοι υπάλληλοι που ανήκουν στο προσωπικό της τοπικής αστυνομίας.

58 — Όπως επιβεβαιώθηκε από την Ισπανική Κυβέρνηση σε απάντηση γραπτής ερωτήσεως του Δικαστηρίου.

59 — Με απόφαση της 21ης Μαρτίου 2011 την οποία αναφέρει η απόφαση περί παραπομπής.

60 — Βλ. αποφάσεις Hartlauer (C-169/07, EU:C:2009:141, σκέψη 55) και Petersen (EU:C:2010:4, σκέψη 53).

64. Ασφαλώς, στην απόφαση Fuchs και Köhler, το Δικαστήριο έκρινε ότι, στο πλαίσιο της κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ κεντρικών και περιφερειακών αρχών κράτους μέλους, στην περίπτωση εκείνη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, «το γεγονός και μόνο ότι οι τροποποιήσεις του νόμου [...] ενός Land πραγματοποιούνται σε διαφορετικά χρονικά σημεία από ό,τι σε [...] ένα άλλο Land δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι η επίμαχη νομοθεσία δεν έχει συνοχή», δεδομένου ότι ο ρυθμός των τροποποιήσεων αυτών κάλλιστα μπορεί να ποικίλλει από τη μία περιφερειακή αρχή στην άλλη, ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε περιφέρειας⁶¹. Πάντως, εν προκειμένω δεν προκύπτει ότι το επίμαχο όριο ηλικίας διατηρήθηκε κατόπιν εκτιμήσεως της κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας των Αστουριών. Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να αποκλείει ότι οι ιδιαίτερες συνθήκες της εν λόγω περιφέρειας δύνανται να δικαιολογήσουν λύση διαφορετική από εκείνη προς την οποία προσανατολίζεται η Ισπανία, τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Αποτελέσματα της αναλύσεως βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας

65. Βάσει των κρίσεων που προεκτέθηκαν και υπό το πρίσμα των στοιχείων που διαθέτει το Δικαστήριο, θεωρώ ότι η διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας που απορρέει από τον καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας στην προκήρυξη του επίμαχου διαγωνισμού δεν μπορεί να δικαιολογηθεί δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας.

IV – Πρόταση

66. Υπό το πρίσμα όλων των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στο ερώτημα του Juzgado Contencioso-Administrativo nº 4 de Oviedo την ακόλουθη απάντηση:

«Τα άρθρα 4, παράγραφος 1, και 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78/EK του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία καθορίζει το 30ό έτος ως ανώτατο όριο ηλικίας για τη συμμετοχή σε διαδικασία επιλογής με σκοπό την πρόσληψη στο σώμα των αστυνομικών τοπικής αστυνομίας.»

61 — Απόφαση Fuchs και Köhler (EU:C:2011:508, σκέψεις 95 και 96). Όσον αφορά τη σημασία της συνοχής, βλ. ειδικότερα απόφαση Hartlauer (EU:C:2009:141, σκέψη 55).